

**ДНПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА**

Факультет _____ фізико-технічний _____
Кафедра _____ двигунобудування _____

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.3 Моделювання процесів у системах та агрегатах
ракетно-космічної техніки

для здобувачів вищої освіти

рівень вищої освіти _____ третій (освітньо-науковий) _____

галузь знань _____ 13 Механічна інженерія _____

спеціальність (осі) _____ 134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ Авіаційна та ракетно-космічна техніка _____
(назва)

факультет/центр _____ фізико-технічний _____
(назва)

вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова/вибіркова)

**Дніпро
2021**

Розробник (-и): Золотько Олександр Євгенович, доцент каф. двигунобудування,
к.т.н., доцент

(вказати розробників: ПІБ, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Гарант ОНП «Авіаційна та ракетно-космічна техніка» Сергій ДАВИДОВ

(підпис) (ім'я та прізвище)

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри двигунобудування

Протокол від « 06 » 09 2021 року № 2

Завідувач кафедри двигунобудування

(назва кафедри)

Мітків Ю.О.
(підпис)

(Мітків Ю.О.)

(прізвище та ініціали)

Погоджено із завідувачами випускових кафедр проектування та конструкцій, технології виробництва, космічних інформаційних технологій зі спеціальності 134 «Авіаційна та ракетно-космічна техніка» за освітньо-науковою програмою «Авіаційна та ракетно-космічна техніка»

Шевцов (Василь ШЕВЦОВ)

Санін (Анатолій САНІН)

Ткачов (Юрій ТКАЧОВ)

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради факультету

фізико-технічний

(назва)

Протокол від. « 08 » 09 2021 року № 1

Голова НМРФ Кулабухов

(підпис)

(Анатолій КУЛАБУХОВ)

(ім'я та прізвище)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри двигунобудування на наступний навчальний рік

2022/2023 н. р. протокол № 2, від «07» вересня 2022 р.

20__/20__ н. р. протокол № ____, від «__» _____ 20__ р.

20__/20__ н. р. протокол № ____, від «__» _____ 20__ р.

20__/20__ н. р. протокол № ____, від «__» _____ 20__ р.

Навчальний рік	Курс	Семестр	Підсумк. контроль			Індивід. завдання		Кредитів ECTS	Обсяг роботи студента (години)					
			екзамен	залік	курс. робота	форма	кількість		всього	аудиторні				самостійна робота
										всього аудиторні	лекції	практичні	лабораторні роботи	
Денна форма навчання														
2021/22	2	3	+				3	90	24	24				66
2022/23	2	3	+				3	90	24	24				66
202__/_														
20__/_														

1. Мета дисципліни.

Засвоєння основних положень теорії моделювання робочих процесів у системах та агрегатах ракетно-космічної техніки. Дослідження робочих процесів, які відбуваються у паливних баках ракет. Дослідження теплового режиму конструкції ракетного двигуна.

Опанування компетентностей за ОП:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у авіаційній та ракетно-космічній техніці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з механічної інженерії та суміжних галузей.

СК02. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.

СК04. Здатність застосовувати знання в галузі авіаційної та ракетно-космічної техніки для розробки математичних моделей пов'язаних задач за спеціалізацією.

СК05. Навички планування, проведення та обробки експериментальних досліджень з використанням новітнього автоматизованого обладнання.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності).

Дисципліна вивчається після опанування курсів: «Інноваційно-дослідницька діяльність», «Теорія моделювання».

3. Результати навчання за дисципліною та їх співвідношення із програмними результатами навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- алгоритми складання фізичних та математичних моделей досліджуємих робочих процесів;

- особливості розробки математичних моделей робочих процесів, які протікають у системах та агрегатах ракетно-космічної техніки;
- способи реалізації математичних моделей робочих процесів;
- порядок організації та планування теоретичних досліджень.

вміти:

- вибрати або розробити математичну та комп'ютерну модель робочого процесу, який визначає функціонування системи чи агрегата двигунної установки або літального апарата;
- проводити аналіз та оцінку визначальних характеристик робочих процесів, що протікають у конструктивних елементах об'єктів аерокосмічної техніки.

Програмні результати навчання за ОП:

ПРО3. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у авіаційній та ракетно-космічній техніці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

ПРО4. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з проблем створення перспективних виробів авіаційної та ракетно-космічної техніки та дотичних міждисциплінарних напрямків з використанням сучасних інструментаріїв.

ПРО5. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, обробки та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

ПРО9. Вміти критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

4. Структура навчальної дисципліни.

3 семестр

Форма навчання _____ денна _____

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин*				Примітки**			
		Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	2022/23н.р.	20__/___н.р.	20__/___н.р.	20__/___н.р.
1	Тема1. Моделювання теплового режиму паливного баку з кріогенними компонентами палива.	4			8				
2	Тема2. Моделювання процесу термічної стратифікації компонентів ракетного палива.	4			12				
3	Тема3. Моделювання процесу прогрівання компонентів ракетного палива при роботі системи гарячого наддування.	4			10				
4	Тема4. Моделювання процесів тепломасообміну у парогазовому об'ємі паливного баку.	4			12				

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин*				Примітки**			
		Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	2022/23н.р.	20__/__н.р.	20__/__н.р.	20__/__н.р.
5	Тема5. Моделювання теплого режиму стінки камери ракетного двигуна.	4			12				
6	Тема6. Метод поетапного моделювання	4			12				
	ВСЬОГО	24			66	24/66			

Примітки:

* Години зазначають для денної, заочної та вечірньої форм навчання в окремих таблицях (у разі потреби)

** Значається збільшення (зменшення) годин за темами у разі потреби.
(Наприклад: +2л, -4пр.)

5. Схема формування оцінки.

5.1 Шкала відповідності оцінювання:

Відмінно/Excellent	Зараховано/Passed	90-100
Добре/Good		82-89
Задовільно/Satisfactory		75-81
		64-74
		60-63
Незадовільно/Fail	Не зараховано/Fail	0-59

5.2 Форми та організація оцінювання:

Поточне оцінювання :

пропонується такий перелік форм оцінювання, який може бути доповнено (скорочено)

Форма оцінювання	Терміни оцінювання (тиждень)	Максимальна кількість балів
<i>Контрольне тестування за темами</i>		
1, 2	6	20
3, 4	14	20
5, 6	16	20
Максимальна кількість балів за поточне оцінювання 60		

Примітка: сумарна максимальна кількість балів: 40 балів у разі наявності лише лекційних занять з навчальної дисципліни, 60 балів у іншому випадку (у разі екзамену); 100 балів за семестр (у разі диференційованого заліку, заліку).

Підсумкове оцінювання:

умови до складання екзамену: до екзамену допускають здобувачів вищої освіти, які пройшли оцінювання за всіма формами поточного контролю, передбаченого робочою програмою

Форма оцінювання	Терміни оцінювання (тиждень)	Максимальна кількість балів
Диференційний залік	17	40

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (у разі потреби).

Персональні комп'ютери, програмні пакети Mathcad, Matlab.

7. Рекомендована література:

Основна: (Базова)

1. Timoshenko V.I. Theoretical foundations of the technical gas dynamics. (Kyiv: Naukova Dumka, 2013)
2. DiMatteo Fr., DeRosa M., Onofri M. Start-Up Transient Simulation of a Liquid Rocket Engine. AIAA 2011-6032 47th AIAA/ASME/SAE/ASEE Joint Propulsion Conference & Exhibit (31 July — 03 August 2011), San Diego, California (15 p.). URL: www.enu.kz/repository/2011/AIAA-2011-6032.pdf (дата звернення 10.10.2019).
3. Павленко П. М., Філоненко С. Ф., Чередніков О. М., Трейтяк В. В. М34 Математичне моделювання систем і процесів: навч. посіб. – К.: НАУ, 2017. – 392 с.
4. Комп'ютерне моделювання процесів і систем [Електронний ресурс]: навч. посіб. / Д.О. Півторак, Ю.Ф. Лазарев, С.Л. Лакоза; КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 207 с.

Додаткова:

- 1 Хусаїнов Д.Я., Харченко І.І., Шатирко А.В. Введення в моделювання динамічних систем: Навч. Посібник.- КНУ.- 2010.- 132 с.
- 2 Мартинець Л. М. Сучасні моделі освіти: навч.-метод. посібник. – 2-е вид., доповн. та переробл. / Лілія Асхатівна Мартинець. – Донецьк, 2015. – 102 с.
- 3 Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського - <http://www.nbu.gov.ua/>
- 4 Український інститут науково - технічної та економічної інформації – [http://www/uin-tei.kiev.ua/](http://www.uin-tei.kiev.ua/)
- 5 Науково-практичний журнал «Наука та інновації» – <http://scinn.nas.gov.ua/>
- 6 Дубовой В.М. Моделювання та оптимізація системи: підручник / Дубовой В.М., Кветний Р.Н., Михальов О.І., Усова А.В. – Вінниця: ПП «ТД Едельвейс», 2017. – 804 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ДНУ <http://library.dnu.dp.ua/>
2. Репозиторій ДНУ <http://repository.dnu.dp.ua:1100>
3. Електронний каталог бібліотеки ДНУ <http://lib.dnu.dp.ua/>

Тематика самостійної роботи

Тема самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Моделювання процесів при роботі системи гарячого наддуву паливних баків ракет	6
Тема 2. Моделювання процесів при роботі системи холодного та надхолодного наддуву паливних баків ракет	4
Тема 3. Моделювання теплового режиму стінки камери рідинного ракетного двигуна малої тяги	6
Тема 4. Моделювання процесу охолодження камери двигуна кріогенним окислювачем	6
Тема 5. Моделювання процесу охолодження камери двигуна кріогенним паливом	6
Тема 6. Моделювання процесів у рідинних кріогенних системах	6
Тема 7. Мікрохарактеристики процесу кипіння у паливному баці кріогенної двигунної установки	8
Тема 8. Моделювання процесів з фазовими переходами у магістралях ракетної двигунної установки	8
Тема 9. Моделювання теплового режиму стінки камери твердопаливного ракетного двигуна	8
Тема 10. Моделювання процесів при виключенні камери рідинного ракетного двигуна	8
Разом	66